

L'ABANS, pròleg, 2008

Plasmar la realitat i emportar-se-la on convingui. La democratització de la realitat. La fotografia va permetre que les classes populars accedissin a immortalitzar-se. Fins ara només la noblesa i l'alta burgesia podien capturar la realitat a través de la pintura. I tot i així, la pintura, el retrat, no deixaven de ser una realitat subjectiva, distorsionada per satisfer al client. La fotografia portarà l'objectivitat i la possibilitat que tothom romanguí per a l'eternitat.

No hi ha dubte que la fotografia significà un canvi de mentalitat: l'ésser estimat ja no era només un record en la línia espai-temps. Amb la fotografia, es guardava també la imatge, el retrat, la fesomia. Amb la fotografia ja no fou només el notari -escriptures i testaments-, qui allargava una generació cap a la següent. Anar a ca'l notari es complementava amb anar a l'estudi. Mentre el notari perllongava el patrimoni, a l'estudi del fotògraf es perllongava la família, s'allargava cap a la propera generació. I encara més, el món començava un altre acte de globalització: amb la fotografia els colomencs conegueren, sense moure's del parc de Sant Salvador o de la plaça, altres terres exòtiques, altres vestits, altres ciutats. Compararen, aprengueren, intercanviaren, milloraren.

Hauria estat bonic tenir una fotografia de l'execució del bandoler Serrallonga el gener de 1634 o de l'assassinat de l'agutzil Monrodon el 1640 i la conseqüent crema de la ciutat a mans de les tropes de Felip IV o de les obres de l'ampliació de l'església parroquial les primeres dècades del segle XIX. No fou possible i haguérem d'esperar les últimes dècades del XIX per obtenir les primeres imatges de Santa Coloma.

El primer fotògraf conegut com a professional i treballant com a tal, fou Francesc-Xavier Aulí, que deixà unes imatges magnífiques, vives, trepidants, del mercat de Santa Coloma, el del Firal i el de la Plaça, conegudes per molts colomencs. Però també deixà imatges, guardades a l'Arxiu i a l'abast de tothom, de colomencs i colomenques, algunes d'aquestes despullades, en un exercici artístic digne de mèrit, on plasma l'esperit d'aquells nostres avantpassats. Fotògrafs forans i famosos com Mauri, Roisin, Toldrà o Fagnoli, passaren per Santa Coloma i fotografiaren els carrers, places, parc i sobretot el balneari Martí, més tard Termas Orion. Sense professionalitzar-se, un altre bon fotògraf en la dècada de 1920, fou mossèn Mariano Burch Solanich, organitzador del seminari i col·legi del Col·lell i durant anys adscrit a

la parròquia de Santa Coloma. Un altre bon professional fou Josep Pons i Girbau (Blanes, 1887-1964) que tenia estudi a Blanes i una sucursal oberta a Santa Coloma de Farners. Ja a finals del nostre estudi, en els anys cinquanta i seixanta en Tutusaus (Foto Fahe) i en Josep Maria Font plasmaren abastament les formes de vida populars, sobretot casaments i bateigs, mentre que el mateix Font editava unes magnífiques postals turístiques dels racons de la ciutat.

Si l'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma conserva unes magnífiques col·leccions fotogràfiques, els colomencs -ho sé per experiència-, a casa vostra, teniu la història gràfica de la ciutat. No tant dels edificis i llocs emblemàtics, sinó del que féu possible tot això: les persones. A les llars colomenques del segle XXI, dins capses de sabates, en rancis àlbums o en sobres mal endreçats, canten, ballen, riuen i ploren cinc generacions. Les fotografies familiars (fetes per professionals i també per afeccionats a partir de la dècada de 1940) mostren l'esperit de la ciutat. Hi trobem fotos individuals, retrats -que sovint serviran per acompanyar el difunt en el nínxol en el seu viatge cap a l'eternitat o al no-res, segons les vostres creences-, fotos familiars, tots ben posats per plasmar un instant, un moment de felicitat; fotos d'amics jugant, ballant a l'envelat, puntejant una sardana, fotos d'obriers amb la cara fressada per la duresa de la feina; fotos de tapers o fotos de carboners preparant un àpat en el mateix bosc.

Tot un patrimoni que no es pot perdre. I si una imatge val més que mil paraules, les fotografies de l'àlbum es magnifiquen i agafen encara més força històrica, amb els comentaris que, de cada fotografia, fan els mateixos protagonistes o els seus familiars, en un veritable exercici d'història oral al servei de la imatge. L'obra és una magnífica ocasió de compartir patrimoni, de compartir vivències, d'analitzar l'evolució dels vestits, pentinats, mitjans de locomoció, formes d'oci.... I quan analitzem, veurem que hi ha un aspecte que roman immutable en els vuitanta anys fotografiats: la mirada. Els ulls, la mirada dels colomencs, és la mateixa el 1880 que el 1965. És la simple, senzilla, planera mirada humana carregada d'il·lusions per viure. I així ho he pogut també observar en L'Abans d'altres pobles que he tingut ocasió d'examinar. La mirada és la mateixa: és la mirada de la vida, de l'esperança. I això és el que no podem explicar mai en paraules. Per aquest motiu, benvingut aquest projecte de L'Abans a Santa Coloma de Farners.

L'ABANS, URBANISME, 2008

L'orografia i la hidrografia han marcat la xarxa urbanística colomenca. El nucli urbà que es formà a partir del segle IX-X al redós de l'església restava configurat en l'espai comprés entre les últimes masserres (on hi ha els dipòsits d'aigua vells i els nous) i la riera de Castanyet, obrint-se cap al sud, cap a la plana, on el veïnat de Vall s'omplia de masies que seguien el curs de la riera de Santa Coloma i del torrent Esplet???. Més arreerat pel Rocar i la riera de Sant Hilari, el veïnat de Vallors s'espunyia i estrenyia fins a les Fosses.

Al voltant de l'església s'anà definint un espai urbà format per artesans i jornalers, amb la casa Farners al costat del temple i diversos porxos que aixoplugaven els mercaders i vianants, dels quals en resten formes en les tres arcades d'un racó de la plaça. Tanmateix, les tropes de Felip IV incendiaren el nucli urbà, així com diverses masies i restà en peus l'església, de forma que Santa Coloma no disposa avui dia d'un nucli medieval amb muralles ni portes fortificades (que n'hi havia). Els carrers i places del centre es referen a partir de finals del XVII i sobretot en el segle XVIII.

En aquest segle, el poble constava (deixant de banda els veïnats de Vall i Vallors) de dos elements: la vila i el raval. La vila s'estructurava al voltant de l'església i la casa Farners, amb el carrer Hopsital de Vall (actual pare Rodés), Verge Maria i Major. El raval estava format pel carrer d'aquest nom i part de l'actual carrer de Castanyet. A mitjans segle XVIII es construeixen les Mesures adossades a l'acabada capella dels Dolors, el carrer Nou (Jacint Verdager), d'en Joli (Anselm Clavé) i de Dalt. De mica en mica el poble es va allargant cap a la llunyana ermita de Sant Sebastià i el veïnat de Vall.

Tanmateix, les primeres normes d'urbanisme es troben documentades els anys 1774 i 1781 quan la família Farners va fer establiments per construir cases en el carrer del Prat, detallant-se en el contracte les normes d'edificació: alçada, obertures, patis, tanques...tot reglamentat perquè fossin construïdes seguint la línia i forma de les ja existents.

El final del segle XVIII i principis del XIX les guerres amb França aturaren el creixement; una bona prova n'és que l'ampliació de l'església parroquial agafant l'espai que ocupava l'hospital es projectà a finals del XVIII però no s'acabà fins el 1832. Aquesta ampliació significà la construcció d'un nou hospital al costat de

l'ermita de Sant Sebastià, continuant doncs la tendència del poble a allargar-se cap el seu espai natural i més pla: el veïnat de Vall i la carretera d'anar a Girona i Barcelona. L'any 1840 vist el desastre urbanístic general del poble, l'ajuntament dictà unes normes: les cases d'un pis havien de tenir d'alçada 34 pams; les de dos pisos, 48 pams, les de tres pisos, 62 pams.. Aquests mateixos anys s'enderrocaren les torres-muralles que voltaven la ciutat, la majoria fetes al llarg de la guerra carlina: la de sant Sebastià, la del torrent merder, i les del Firal l'any 1849. L'any 1850 l'ajuntament encarregà al primer mestre d'obres municipal, Esteve Borrell, la confecció del primer pla d'urbanisme, entès no com a delimitació de l'espai urbà, sinó com a referent de com havien de construir-se les cases: sortints dels balcons, alçada, amplada. L'any 1853 s'inicia la xarxa de clavegueram i l'any 1858 s'enderroquen les muralles-fortificacions dels carrers de Vall i Raval i es posen plaques als carrers per nomenar-los i numerar-los, batejant-se el carrer d'entrada al poble amb el nom de carrer de l'Aurora.

L'any 1861 s'ordena que tothom que vulgui construir una casa haurà de fer la vorera i, al llarg d'aquest decenni, es van construir totes les voreres dels carrers i tapant els torrents merders de cadascun d'ells. L'any 1864 s'obliga a tothom a tapar els pous públics o privats que donin al carrer. L'any 1865 és de vital importància per la intromissió que farà l'ens públic (ajuntament) en la vida privada: si fins ara l'ajuntament controlava només l'alçada i façana exterior ara obligarà a tothom que vulgui construir una casa, a presentar els plànols de l'interior de la mateixa, i es controlarà el nombre d'habitacions, l'obligatorietat de construir "letrines" i de pintar la façana de la casa.

L'any 1865 Santa Coloma tenia 50 cases de planta baixa, 628 de dues plantes, 260 de tres plantes i 30 de més de tres plantes, en total 968 edificacions, de les quals 852 estaven en el nucli urbà i 116 es trobaven disseminades pels veïnats. Al llarg del 1860-1870 s'enderroquen les torres i muralles del carrer Calau, carrer del Prat, carrer Hospital, fortificacions al voltant de la plaça....

L'any 1883 es compra la plaça per 6000 duros, 600 dels qual s'aconsegueixen de subscripció popular entre els veïns. El mestre d'obres Dalmau Sureda dissenya el projecte de la futura plaça del poble, definint així l'eix urbanístic que girarà sempre al seu voltant. L'any 1881 i 1884 es fa un reglament d'obres públiques i urbanisme. L'any 1891 els Cruïlles comencen a urbanitzar la zona final dels carrers Castanyet, Verge Maria, Calau, fins les Argiles i aquest mateix any s'obliga a tothom a posar

canals per recollir les aigües de pluja. L'any 1895 els veïns del carrer del Batlle demanen comunicar el seu carrer amb el carrer de l'Est enderrocant part de l'hort de ca l'Alemanya, comunicació que no tindrà lloc fins l'any 1936. El mateix 1895 es compren i s'enderroquen diverses cases que permetran comunicar i obrir totalment els carrers Delme i Beat Dalmau des del carrer de la Creu fins al carrer Campjoli; com també es comunica el carrer Malva amb el carrer Sant Sebastià. L'any 1906 es comunica el carrer de Dalt amb el Campjoli i l'any 1910 se'n fan les escales. Aquest mateix any i també l'any 1913 es dicten noves normes d'urbanisme. L'any 1924 es defineix la relació entre amplada de carrer i amplada de les voreres: carrers de més de deu metres d'ampla, 2 metres de vorera; entre 7-10 metres de carrer, 1,20 de vorera..... L'any 1939 s'obre la comunicació carrer Castanyet amb el carrer de la Verge Maria i l'any 1942 es comunica el carrer Progrés amb la Carretera d'Anglès. L'any 1944 s'inicia el projecte de comunicació de la Carretera del Balneari amb la de Sant Hilari a través dels jardins de La Caixa. L'any 1948 es projecta la urbanització de la zona "les Hortes" (anomenat Poble Nou o cases barates) que es comença a construir a finals dels 1950 amb un sistema de cases individuals o adossades dos a dos molt correcte i racional, sota el patrocini del Hogar Sindical, i que reben el nom de Nostra Senyora de Farners. L'any 1954 la Caixa cedirà part del seus jardins per obrir el futur carrer Moragas. L'any 1961 es fa un Plan General de Ordenación Urbana, i el creixement de la població, producte de l'emigració forana i de l'arribada a la ciutat dels pagesos de les rodalies, impulsarà la construcció de noves zones o urbanitzacions que al llarg dels anys seixanta desbordaran el citat Pla i s'haurà d'actuar sobre la marxa, amb plans parcials especulatius i desordenats. En els inicis de la mateixa dècada es construeixen les escales petites que comuniquen la Plaça amb el carrer de Dalt, es comunica l'any 1964 el carrer del Prat amb el Calau i el carrer de Castanyet enderrocant una casa del carrer del Prat, que dona origen a l'actual carrer doctor Trueta. L'any 1977 s'aprova un Pla General d'Ordenació Urbana que no feia res més que "legalitzar" tots els plans parcials que havien desbordat el Pla de 1961.

L'any 1994 s'aprova l'actual Pla General d'Urbanisme. El fort creixement a partir de 1995 ha portat a l'ampliació del sòl urbà en els anomenats Sector B (prolongació del carrer Moragas), promogut per l'INCASOL que significa la construcció de més de 600 habitatges i l'obtenció d'espais de serveis per als nous jutjats i el Consell Comarcal; en el sector A (carretera del Balneari) s'hi ha edificat la Llar Infantil i en

l'anomenat sector M dels Saioners, proper al Parc de Sant Salvador, s'hi ha construït habitacles i serveis (IES, Poliesportiu, CEIP Castell de Farners)

Un cas especial dins l'urbanisme colomenc són les anomenades urbanitzacions, enteses com a conjunts d'habitatges que es construeixen als afores del nucli urbà, unes molt a prop del mateix i que al final en formaran part, s'hi ajuntaran i d'altres totalment separades. Entre les primeres i més antigues, de l'any 1965, es troba urbanització del Pla del Cementiri que allarga el poble cap a Castanyet, mentre que la urbanització del Sol Ixent, zona residencial amb cases isolades, es situa entre la carretera vella i la nova de Girona. El mateix any 1965 s'aprova el Pla Parcial de Puigfortí, primer intent d'aprofitar les masseres per edificar-hi. La urbanització de Can Malladó s'inaugura el setembre de 1968, i es troba situada entre la riera de Castanyet i la riera Major, a la sortida de la carretera de sant Hilari, ampliada més tard amb can Camps i can Mestres, més enlairades. La dècada dels setanta va veure el naixement de multituds d'urbanitzacions que avui dia són simples carrers del poble: Can Xumetra, a la sortida del poble en direcció a Sils, en el pla d'Avall; la Nòria, de cases isolades, a l'entrada del parc de Sant Salvador; can Ferragut i Can Oliveres properes a la carretera de Girona; Masserra, continuant la de Sol Ixent cap a la carretera d'Anglès. Tanmateix totes aquestes urbanitzacions han quedat dins el poble, excepció feta de can Malladó-can Camps separades per la riera de Castanyet o dels Frares.

Finalment, resta una altra urbanització a les afores del nucli urbà, la de santa Coloma Residencial, a 4 quilòmetres en direcció Girona, aprovada l'any 1973. Quan s'inicià en els anys setanta havia de convertir-se en una zona que arribava fins les Mallorquines, però la subsegüent crisi econòmica va retallar-ne les expectatives. L'any 2002 fou lliurada oficialment a l'ajuntament. El principal problema que han plantejat les urbanitzacions ve donat per la forta especulació que, aprofitant la manca de plans d'urbanisme i control municipal en la seva elaboració i construcció, deixaven aquestes zones amb mancances d'asfaltat, enllumenat, serveis.... creant vertaders problemes al municipi al llarg dels últims vint anys

Per entendre l'urbanisme de Santa Coloma convé no oblidar l'evolució dels noms dels carrers per veure a través d'ells els canvis en les ideologies locals

L'actual Carrer Pare Rodés deu el seu nom a l'insigne astrònom colomenc Lluís Rodé . Aquest carrer s'anomenava Carrer de Vall o d' Avall en el doble significat que per allà baixaven les aigües de pluja i que per allà s'anava a la sortida del poble i al veïnat d'Avall. Durant la dictadura de Primo de Rivera se li canvià el nom per l'actual Pare Rodés, tot i que la gent s'entesta a dir-ne la Rambla.

Quasi paral·lel a aquest, hi ha el carrer Jacint Verdaguer en honor de l'insigne poeta català del segle XIX mort l'any 1902. En el mateix any de la seva mort un grup de colomencs proposà a l'ajuntament donà el seu nom a un carrer important del poble i d'aquesta forma el carrer Nou, creat al llarg del segle XVIII, canvià el seu nom pel del gran poeta, malgrat que encara ara la majoria de colomencs continuen anomenant-lo carrer Nou. En aquest carrer hi nasqué l'any 1913 el poeta Salvador Espriu.

L'altre carrer paral·lel al Pare Rodés és el carrer del Centre. L'any 1931 canvià el seu nom pel de Bellés, nom del militar sublevat a Santa Coloma l'any 1884 en favor de la República espanyola i afusellat a Girona. L'any 1939 recuperà el seu nom de Centre, indicant precisament aquesta condició d'eix urbanístic del casc antic. En aquest carrer hi nasqué el cardenal Narcís Jubany.

A continuació vindria el carrer del Batlle, - mal anomenat del Bayle durant el franquisme- en honor del representant del senyor jurisdiccional en el poble i element bàsic en la dinàmica municipal fins a principis del segle XIX. Els colomencs l'anomenaven popularment "el carrer que no es passa" ja que restava tallat per la finca de ca l'Alemanys fins que l'ajuntament republicà de 1936 expropià la finca i el comunicà amb el carrer Noguer. Aquest, rep el nom en honor de Josep Noguer, colomenc que féu un enorme llegat a l'hospital a principis del segle XX. L'any 1917 l'ajuntament canvià l'antic nom del carrer, Carrer de l'Est, pel d'aquest il·lustre patrici i benefactor assistencial.

El carrer Anselm Clavé honora el músic català que a finals del segle XIX aglutinà el cant coral català. Abans s'anomenava Campjoli i popularment Carrer d'en Joli. És potser el carrer que té un origen nominal més difícil. En un capbreu de l'any 1563 ja apareix el llinatge Joli i així es va reproduint al llarg dels segles i en ells hauríem de veure l'origen del nom: es començaren a construir cases en els camps d'en Joli al llarg del segle XVIII i quedà el nom fins que l'any 1917 l'ajuntament el canvià pel d'Anselm Clavé. Amb l'arribada de la II República se li posà el nom de Capità

Galán, militar afusellat quan el desembre de 1930 proclamà, infructuosament, la República des de Jaca. L'any 1939 tornà a agafar el nom d'Anselm Clavé, malgrat que la tradició popular s'ha resistit a canviar i continua parlant del carrer d'en Joli. Altres orígens, sense base històrica ni lingüística ens parlen de la possibilitat que fos un camp d'oliveres de les quals se'n treia l'oli (Camp d'Oli) o bé la possibilitat que fos el mariscal i general francès Joly el qual efectivament va romandre a Santa Coloma en les guerres del 1695, però que el capbreu anteriorment citat demostra la seva antiga existència abans que el gavatxo envaís el territori. La part superior del carrer que dóna a les escales del Carrer de Dalt i a la Plaça, es segregà del Carrer d'en Joli i l'any 1939 li posaren el nom de Víctor Pradera, carlí mort per la milícia durant la Guerra Civil. L'any 1979 es batejà amb el nom de Lluís Món, alcalde colomenc d'ERC assassinat per la barbàrie franquista acabada la Guerra Civil.

El carrer Beat Dalmau uneix en perpendicular tots els carrers fins ara esmentats, des del carrer Sant Joan i Clavé fins el de la Creu, que rep aquest nom perquè en ell hi havia antigament una creu de terme. Paral·lel a ell, el carrer del Delme, uneix el carrer Verdaguer amb Pare Rodés i Centre, i rep aquest nom perquè en ell hi havia la casa del Delme, o sigui la casa on es recollia l'impost del 10% que s'havia de pagar a l'església i/o al senyor jurisdiccional.

Un altre carrer important del centre del poble és el carrer del Prat, que guarda la col·lecció de llindes del segle XVIII més importats de la ciutat. Antigament, l'espai eren horts i camps de la Casa Farners i a mitjans segle XVIII aquesta família començà a parcel·lar la zona i deixà entre les seves possessions de la plaça i les noves parcel·lacions uns espais que eren prats de pastura i treball agrícola per a la família Farners. Amb la destrucció de la casa a finals del segle XIX el carrer es connectà directament amb la plaça i conservà el seu nom originari de prat. Durant la República rebé el nom de Ferrandis en honor d'un dels dos militars que es revoltaren l'any 1884 a favor de la república radical i que foren afusellats a Girona; i més tard de Prat de la Riba, primer president de la Mancomunitat de Catalunya. L'any 1939 el franquisme batejà el carrer amb el nom de Calvo Sotelo, líder de l'extrema dreta espanyola assassinat l'any 1936 i l'any 1979 recuperà el nom de carrer del Prat.

Un altre carrer que desemboca a la plaça és el carrer Calau, enfilant-se cap a una de les masseres del poble. És sens dubte el carrer més enigmàtic ja que es desconeix la seva etimologia, tot i creure que correspondria al nom d'una casa, can Calau, citada en el segle XVIII quan s'urbanitzà el carrer.

El carrer Major surt de la plaça i desemboca al veïnat de Vallors. El seu nom es deu a que el veïnat de Vallors és el més antic i important del poble i aquest carrer conduïa des del veïnat al centre del poble, tot i que no comunicava directament a la plaça sinó que, a aquesta, s'hi arribava per carrer Verge Maria i can Panxo. L'any 1934 se li posà el nom de Francesc Macià en honor del president de la Generalitat de Catalunya mort el Nadal de 1933 i l'any 1939 el franquisme el batejà amb el nom de José Antonio, ideòleg fundador de la Falange, fins que l'any 1979 se li retornà el seu origen de Carrer Major. A continuació del mateix i marxant del poble hi ha el carrer del Raval. Es començà a edificar en el segle XVI, majoritàriament amb immigrants francesos. L'any 1931 s'anomenà Hernández en honor d'un militar republicà i l'any 1939 rebé el nom de IV División de Navarra, columna militar franquista que entrà a Santa Coloma el 3 de febrer de 1939. L'any 1979 recuperà el seu nom de Raval.

Al costat d'aquests dos carrers suara esmentats hi ha el carrer de Castanyet, anomenat així per ser el camí que porta a aquest veïnat colomenc i que tots els colomencs han seguit una o altra vegada, o seguiran, ja que és el camí del cementiri. L'any 1935 en plena disbauxa dretana a l'estat espanyol, amb un govern espanyol presidit pel centre-dreta de Lerroux però dominat per la dreta de Gil Robles de la CEDA, l'ajuntament colomenc donà el nom d'Amichatis a aquest carrer en honor d'un líder dretà romanés. L'any 1936 recuperà el seu nom que ha mantingut fins l'actualitat.

Altres carrers del casc urbà són el carrer Hospital que rep el nom per l'existència de l'antic hospital darrera l'església fins l'any 1808. Al costat seu hi havia la plaça del Beat Sant Salvador d'Horta, que havia nascut en l'hospital mencionat i que actualment es coneix amb el nom de plaça del Bisbe Gotmar, en honor del bisbe que l'any 950 consagrà l'església de Santa Coloma. Fins fa pocs anys es coneixia amb el nom de Plaça de les Peixateries Velles, ja que adossades a l'església hi havia les botigues de la venda del peix fresc fins l'any 1965. Al seu costat un petit carrer en honor de Josep Carós i Vidal, primer alcalde colomenc de la II República. I també al seu costat un altre petit carrer dedicat a Frederic Clascar, famós sacerdot colomenc liturgista i biblista de principis del segle XX.

Les ampliacions de la segona meitat del segle XVIII i bona part del segle XIX portaren nous noms de carrers: el carrer Sant Sebastià no ha sofert cap canvi en la seva història i rep el nom per l'ermita, ara església, dedicada al màrtir. A continuació hi havia el carrer de l'Aurora que era i és l'entrada/sortida del poble. L'any 1902 se li canvià el seu bonic nom pel de Francesc Camprodon, diputat a Corts del Districte de

Santa Coloma que havia aconseguit la concessió i realització de la carretera de Santa Coloma de Farners a Sils i a Lloret de Mar.

En l'exemple, cal parlar del carrer Torrent: el seu origen es troba en el recorregut que feia el Torrent Merder a la sortida del poble per abocar tota la merda que aportava el poble en els segles XVIII, XIX i bona part del XX, fins que fou soterrat aquest interessant i olorós recorregut de matèries fecals. A la mateixa zona, dos carrers dedicats a alcaldes colomencs: Pere Costa (1925-1929) i Josep Mª Burch (1952-1963) i un altre a Francesc Moragas, director general de la Caixa de Pensions en la dècada de 1920 i gràcies al qual es construïren a Santa Coloma les Escoles Nacionals i la primera biblioteca de La Caixa a Catalunya. En la urbanització can Xumetra un carrer dedicat al compositor sardanista colomenc Josep Gravalosa.

La urbanització can Malladó té tres noms dignes de comentari i relacionats entre ells: la Plaça Artur Prat, en honor de l'almirall xilè ascendent de colomencs mort a la batalla d'Iquique, que també és el nom d'un altre carrer i el carrer Vaixell Esmeralda, que era la nau que comandava el dit oficial xilè.

La resta de carrers i seguint les tradicions de tots els pobles, porten noms de flors, de vents, de comarques, de sants, i de personatges històrics catalans i/o universals, literats, científics, artistes.... Entre el 2000 i el 2005 s'han remodelat els carrers del centre amb amples voreres i només un pas per a vehicles, sense aparcaments, per tal de potenciar el pas de vianants.